

Don Boscove uzgojne metode

Prigodom pedesetgodisnjice njegove smrti.

Kada su pitali Don Bosca za metodu, kojom se služi kod uzgoja, on bi obično ovako odgovorio:

»*Služim se preventivnim sistemom i ljubavlju.*«

A kada su ga molili, da im to jasnije rastumači i da im dadne upute, kako da oplemene ljubav, odvratio bi jednostavno:

— To ćete postići s Božjim strahom, koji Bog ulijeva u srca.

Ravnatelj sjemeništa u Montpellier-u pisao mu je god. 1886.: »Strah Božji nije ništa drugo, nego početak mudrosti. — Molim Vas, otkrijte mi tu tajnu, da je i ja upotrijebim kod uzgoja svojih seminaraca.« Čitajući to pismo vrhovnim članovima svoje družbe Don Bosco im je ponizno rekao:

»Žele, da im objasnim svoj sistem. Ali kako, ako ga ja sam ne poznam? Kako me je Bog nadahnjivao i kako su prilike zahtijevale, tako sam kročio naprijed.«

Tim riječima je već otkrio donekle svoju tajnu. Kako se čini, čudesne učinke njegova uzgoja imamo pripisivati izvanrednomu Božjem vodstvu i neizrecivoj ljubavi, koju je njegovao prema zapuštenoj omladini.

I. GLAVNE UPUTE

»*Bog nam daje dječake u zaštitu.*«

Don Bosco je smatrao svoje dječake za dragocjeno blago. Kada je govorio o njima, obično bi rekao: »Bog nam ih je poslao, Bog nam ih šalje i Bog će nam poslati još mnogo dječaka. Brinimo se za njih... O, koliko dječaka će nam Bog još poslati, ako ne budemo prezreli njegovih milosti. Nemojmo gledati na poteškoće. Uzgajajmo ih i spasimo ih, »Eto, to je početak svete skrbi i ljubavi, koju je Don Bosco imao za omladinu. *Spasi dušu*, bila je prva riječ, koju je čuo dječak stupivši u zavod. A bila je to i zadnja riječ, koja je odzvanjala u njegovim ušima, kada je zavod ostavljao.

»Hoću, da budeš moj veliki prijatelj... Ali znaš li, što znači biti Don Boscov prijatelj? Da mu pomažeš spasiti tvoju dušu... Ako budeš dobar, bit ćemo prijatelji... Sjeti se, da te

je Bog zato ovamo poslao, da postaneš krepostan. Marija očekuje, da ćeš joj darovati svoje srce. Bog hoće, da postaneš sličan sv. Alojziju.«

Tako si je Don Bosco već kod prvog sastanka osvojio srce. »Ljubazan i iskren — piše kanonik Ballesio — uklanjao se je svakom umjetnom formalizmu i pogubnom rigorizmu, koji postavlja velik ponor između poglavara i podložnika. Svi su ga poštivali i ljubili, jer je i on poštivao i ljubio. Rado smo mu otvarali svoje duše i on je sasvim upoznao naše tajne. Svi smo se htjeli kod njega ispovijedati, a on je rado vršio tu svetu, a ujedno tešku službu, kojoj je posvetio 16—20 sati na tjedan i kroz više godina. Taj sistem među poglavarima i podložnicima, koji se može smatrati prije jedini nego li rijedak, sistem svetaca i samo svetaca, pružao mu je obilno prilike, da upozna različite značaje, da ih mudro savija i uspravlja.«

Ne treba ni spominjati, koliko su u uzgojnom sistemu Don Bosca utjecale pobožne vježbe. Dosta će biti, ako pročitamo ono, što je on sam napisao.

UPUTE NJEGOVIM POMOĆNICIMA

Osim sv. sakramenata i pobožnih vježbi Don Bosco se služio i drugim sredstvima u svom uzgojnom radu. Najbolji učitelj bilo mu je višegodišnje iskustvo. Učiteljima je neprestano ponavljao: »Dodite prvi u školu, a zadnji iz škole. Osobito se brinite za one, koji teško uče.« Paziteljima i školskim prefektima preporučivao je: »Pazite uvijek na pitomce gdje god se oni nalazili. Spriječite im svaku stazu do pogreške. Pazite osobito poslije večere, da među njima zabranite svaki nered.«

A svim ostalim je preporučivao:

»Nemojte nikada tući dječake . . . Ne dopuštajte nikad nečudorednosti, klefve, krađe. Kod malih prekršaja uzmite u obzir neiskusni razum dječje dobe. Kada ste ljuti i uzbuđeni, nemojte opominjati, da ne bi dječaci mislili, da to činite radi strasti. Čekajte, da se bura u srcu stiša, ako je potrebno, i cijeli dan. Kada namjeravate dječaka opomenuti, pozovite ga k sebi a nemojte ga koriti pred drugima. Ako je uznemiren i razdražen, čekajte, da se smiri. Istom tada ga opomenite i otpravite s kakvom dobrom riječju.«

Drugima opet: »Od srca oprostite i dječacima, koji se pokaju za svoj prestupak. Poslije toga zaboravite sve. Nitko neka ne kaže dječaku: 'Čekaj, ja ću ti već platiti.' Takove riječi ne bi bile kršćanske. Malene prestupke nemojte kažnjavati oštro, jer dječak, koji je bio nepravedno kažnjen, zapamti dobro nepravednu kaznu i često mu ostane i želja za osvetom. Ako se ne bude mogao osvetiti, onda će proklinjati onoga prefekta ili učitelja.«

Nikada nemojte kazniti cijeloga razreda ili cijelu spavaonicu već potražite krivca, i ako je potrebno, neka se isključi. Onomu, koji je bio kažnjen, a želi se popraviti pomozite dobrim savjetom i pobudom.«

Don Bosco je dao svojim suradnicima dvije upute, pomoću kojih će lakše otkriti pogreške gojenaca.

»Da upoznam dječake koji bi mogli biti opasni drugima, razdijelim ih već u početku godine u dvije kategorije. U prvu kategoriju spadaju opaki, naime moralno pokvareni. A u drugu spadaju oni, koji preziru kućna pravila.

Što se tiče moralno pokvarenih, spomenut ću nešto, što se čini nemoćno, a ipak je tako, kao što ja tvrdim. Recimo, da je među pet stotina pitomaca samo jedan moralno pokvaren. Uđe još jedan i taj moralno pokvaren. Ta dvojica su iz različitih krajeva, pokrajina ili čak država. Nisu ni u istom razredu, ni u istoj spavaonici. Nikad prije se nisu poznavali, nikad se prije nisu vidjeli, a ipak ih drugi dan, kadikad već iza nekotiko sati poslije oobaska idite na dvorištu skupa. Čini se, da ih zli nagon privlači, da ih vražja privlačnost spaja u prijateljstvu. Kaži mi, s kim si, kazat ću ti, tko si, to je najsigurniji znak, po kojem raspoznaješ šugave ovce, prije nego se pretvore u vukove.

Nadalje treba paziti na dječake, koji se ne daju voditi po pravilima. Kada imate dječaka, koji vam se čini dobar, ali koji je zamišljen, rascijepan, udaljuje od mjesta, gdje bi morao biti, koji se sakriva po kutevima i povlači po stepenicama i hodnicima, tada budite uvijek zabrinuti. Neka vas ne zasljepi njegova prividna bojažljivost i njegova naravna raskomšljenost i naičnost. Taj se dječak zna pretvarati ili će pak naići na prijatelja, koji će ga pokvariti. Znaite, da su ti dječaci najopasniji.»

ZANIMANJE DON BOSCA ZA VLADANJE DJEČAKA

On se nije zadovoljavao samo time, da drugima daje upute. Glavnu zadaću, da se očuva kućni red, zadržao je za sebe. Zahtijevao je od prefekata i od učitelja, da mu svakog tjedna i svakog mjeseca o svakom pojedinom pitomcu dadnu pismene podatke, kako je učio, kako se je ponašao u crkvi, u školi, u radionici, u spavaonici i na dvorištu. Na listu, koji je predao prefekt ili učitelj, bile su glavne opaske s potpisom izručitelja.

Osim glavnog zapisnika imao je Don Bosco još drugi. U tom je imao imena svih pitomaca. Kada je vidio kod kojega kakovu pogrešku ili je što god čuo o nelijepom ponašanju kojega pitomca, stavio bi kraj njegova imena oznaku, koju je samo on razumio. Desilo se, da je koji od dječaka dobio po deset takih oznaka. A između stotinu dječaka devedeset od njih nije imalo nikakve oznake. Drugi su imali i kroz više tjedana uzastopce iste oznake.

Don Bosco je posvetio svu svoju brigu tim dječacima. Na njih je osobito pazio, s kim se druže i davao im je posebne čuvare, sam ih je ispitivao i nalađao i drugima, da ih ispituju. Njegova neumorna briga urodila je bogatim plodovima.

II. NEKOLIKO POJEDINOSTI

Bilo bi teško nabrojiti sva sveta sredstva, koja je Don Bosco nadahnjivala njegova ljubav. Tih sredstava je bilo toliko i tako uzvišenih, da im je svaka pohvala premalena.« Tako je tvrdio mgs. Bertagna. Osim onih sredstava, koje smo već gore spomenuli, možemo nabrojiti još nekoja, koja će biti čitateljima na korist.

HTIO JE, DA SE DEČKI ZABAVLJAJU

Sv. Ivan Bosco je htio, da se njegovi pitomci ravnaju po ovoj rečenici Sv. Pisma: *Servite Domino in laetitia — služite Gospodinu u veselju*. Strah Božji, tjelesni rad, marljivo učenje, a prije svega sveto veselje: to je život u zavodu. Sve je to stvaralo u

Oratoriju život ugodan, a ljubav ga je činila slatkim. Tko nije vidio, nije si mogao predstaviti tog veselja, te živahnosti i tih igara. Po čitavom su dvorištu trčali dječaci i ganjali se. A duša svih tih zabava bio je Don Bosco.

Znajući dječaci, da Don Bosco rado učestvuje u igri, kada može, podizali su od vremena do vremena oči prema njegovoj sobi, a kada se je pokazao na pragu, po dvorištu je zaorio zadovoljni poklik i dječaci su mu potrčali u susret, opkolili ga i stali mu ljubiti ruku.

Don Bosco je bio među gojencima utjelovljena ljubežljivost. Msg. Cagliero, klerici pa i sami dečki govorili su za nj: *apparuit benignitas Salvatoris nostri — pojavila se dobrota našega Spasitelja*. Malo je takvih, koji bi znali tako osvajati srca, koji bi tako znali upotrijebiti ove privrženosti na dobro dječaka. Čas je pokazao ovom čas onom, kako mu je na srcu njegovo dobro. Zanimao se za njegove roditelje, njegovu obitelj, župnika, učitelja i za one koje je poznavao, te bi ga molio da ih pozdravi u njegovo ime, kada im bude pisao, osobito oca i majku. Pričao im koju zanimivost o svojem rodnom kraju, govorio je o župnoj crkvi, o zvoniku, o svem što je dijete moglo zanimati, koje se veselo smijalo zahvalno za veliku dobrohotnost.

Takova pak pripovijedanja nisu bila duga, jer je vidio da ga svi koji su se oko njega sakupili ne bi rado dugo slušali, a i radi toga, jer ih je želio vidjeti kod igre. Nikad nije dozvolio dječacima igara, koje bi zahtijevale preveliku pažnju. Da bi spriječio takve igre nije trpio u dvorištu nikakve klupe.

Isto tako nije trpio kvart, damu ili šah, jer »Razumu je potreban odmor.«

Na igre, koje koriste tjelesnom razvitku i zdravlju, sam je pozivao. On im se sam pridružio pa se ogledao s njima u trčanju. Kod igara od dvije skupine, pridružio se onoj skupini, u kojoj je opazio gojenca, koji je bio češće nepovoljnog ponašanja, pa ga se klonio. Tu ga je ponovno imao blizu sebe, ljubazno ga je nagovorio i tako ga je ponovo privezao uz sebe.

Don Bosco nije uvijek igrao, ali je bio uvijek među njima, te nikada nije šutio. Nije moguće opisati kako su njegove riječi bile pune prelijepih fraza, duhovitosti i zanimivih pripovijesti. S kolikom ljubavlju je govorio s ovim ili s onim, s kojim se je susreo, ili s onima, koji su ga okruživali.

TAJANSTVENA RIJEČ ZA UHO

Bila je kao jeka riječi Božje, živa, snažna, oštrija od svakoga mača, koji siže do dna duše, do najintimnijih zakutaka srca; riječ koja razotkriva misli i namjere srca.

Don Bosco je u svojoj žarkoj revnosti i mudrosti znao opominjati nedostizivom ljubežljivošću, uvijek prilagođen potrebama

pojedince, jer je poznavao svakog dječaka po imenu, po značaju i po obliku. Mnogo više je djelovala njegova riječ, koja je otkrivala duševne tajne, potpunoma nepoznate svijetu i budućnost dječaka, koja se do u tančine obistinila. Radi toga je bila njegova riječ sveta dječacima, nešto nadzemaljskoga, te radi toga proizvodila divne uspjehe.

Više puta je rekao ovomu ili onomu: »hoćeš li da ti kažem kakvu riječ? Više put je koji sam molio: »Don Bosco, kažite mi koju riječ.« Tada je stavio ruku na glavu dječaka, nagnuo se na njegovo uho i govorio tiho, držao si drugu ruku pred ustima, da ga nitko ne bi razumio. Da ste vidjeli lica dječaka, kako su se mijenjala: Sad bi se nasmijala, sad uozbiljila. Ovomu je krv šiknula u lice, onomu bi se nakvasile oči. Ovaj bi tvrdio riječima, onaj glavom. Jedan bi se zamišljeno oprostio, te bi se tiho i povučeno šetao, drugi bi viknuo hvala i otrčao k igri. Jedan bi odmah otrčao u crkvu, pred Isusa u svetohraništu, drugi bi se odstranio od Don Bosca te ostao miran, uronjen u uzvišenu misao, drugi bi opet odgovorio Don Boscu na uho s rukom pred ustima i ispitivao ga. Riječi koje Don Bosco govorio na uho, trajale bi samo nekoliko sekunda. Bile su kao iskra, koja je skočila u srce, ondje se tako duboko utisla te ga nije više ostavljala. Sada bi bila savjet, sada opomena, sad pak oduševljenje na dobro, a također i ruženje.

SNAGA DON BOSKOVOG POGLEDA

Bog je obdario Don Bosca darom govora u tolikoj punini da je u njem sve govorilo: pogled, naglasak, kretnje. Posebnu je snagu imao njegov pogled. Sa svojim mirnim ozbiljnim, umjerenim pogledom, osvajao bi misli drugih. Više put bi njegov smiješak, popraćen s ozbiljnim pogledom, vrijedio toliko, koliko pitanje, poziv, cijeli razgovor.

Međutim kada se razgovarao mirno s drugima, pratio je kojeg dječaka svojim pogledom svuda po dvorištu. Najednom bi se oči dječaka srele s očima Don Bosca, pa videći u onim jasnim očima želju da s njim govori upitao bi ga dječak što želi a Don Bosco bi mu odgovorio u uho.

Kada je imao pred sobom skupinu gojenaca, položio bi kadgod ruku nad oči, kao onaj koji gleda proti svjetlu te bi pogledao jednog ili dvojicu, te se je činilo, da ih je prozreo do dna duše. — Dječaci su ostajali kao okamenjeni, na ustima im je zamukla riječ i osjećali su da Don Bosco poznaje njihovu tajnu. I doista je čitao na njihovu licu kakav prestup. Lagano mahanje glavom je tada bilo dosta. Nije trebalo poziva. Trebalo je samo odrediti vrijeme za ispovijed.

O čudne li moći Don Boscova pogleda. Nekoji pitomac nije mogao zaspati do kasno u noć. Nemirno se premetao po krevetu. Svaki trenutak je uzdahnuo. Prefekt, koji je spavao u blizini pro-

budio se. »Ej prijatelju što radiš?« Odgovora nije dobio. Čuo je samo još veće uzdisanje.

Pa što ti je? »Što« »Jučer navečer me je Don Bosco pogledao. »Pa što zato! Jeli je to što novoga?«

»Pogledao je tako čudno! — O ja poznam njegove poglede.«

»Smiri se i nemoj uznemirivati spavaonice« odgovorio bi prefekt.

Drugi dan je upitao Don Bosca da li je doista pogledao onog dječaka s posebnom namjerom. Don Bosco je odgovorio: »Upitaj njega, što mu kaže savjest.

I savjest je govorila tako, da je dječak drugi dan pošao na ispovjed i postao miran.

ČUVANJE, OPREZNOST I LJUBAV

Don Bosco je bio pastir, koji je skrbno bdio nad svojim stadom i nastojao je da upozna napose svaku svoju ovčicu. Zato bi u slobodnim časovima, čim je zapazio, gdje se je više dječaka skupilo, odmah pozvao jednog od njih te ga upitao: »Hoćeš li mi učiniti malu uslugu? Uzmi ključ, pođi u moju sobu, pa potraži u mojoj ladici tu i tu knjigu, te mi je donesi.« Dječak je trčao, a više put nije ni našao knjige. Kada se je vratio Don Bosco mu se je zahvalio. Drugoga bi dječaka od one sumnjive skupine poslao pitati, da li je došao gost. Drugoga bi opet poslao tražiti drugove. Trećega da pogleda, nije li ekonom u pisarni. Četvrtog k ovom, petog k onom. Dječaci, prisiljeni da donesu odgovor, bili su svi uposljeni veseli da mogu poslužiti Don Boscu, premda nisu opazili njegove nakane.

Čudna je bila njegova opreznost. Za vrijeme večernjeg od-mora, kad inače nije bilo dozvoljeno igrati se, te bi dječaci stajali i dosađivali se, više put bi ih nekoliko postavio u red pa bi sam stupio preda nj i zapovijedio neka sve učine, što on bude učinio. Sada je udario s rukom u ruku, sada skakao na jednoj nozi, sada bi koračao malo savijen, sada sa uzdignutim rukama. Drugovi, raštrkani po dvorištu, dotrčali su da to vide te su pratili prizore sa smijehom i pljeskanjem. Na to su koračali svi za Don Boscom. Svrha je bila postignuta, jer su bili zaposleni, i zato nisu mogli misliti ništa slaboga. Predusretani su bili eventualni slabi razgovori i slično. Preventivni sistem!

Da još više mladiće priveže na se, te ih još više oduševi za dobro, svaku nedjelju bi pozvao najbolje od njih k sebi. Najprije đake iz pojedinih razreda, zatim naučnike iz pojedinih radionica. Kao nagradu za marljivost pozvao bi ovoga ili onoga sa sobom u grad. Unatoč velikoj zaposlenosti, bio je uvijek spreman primiti u svoju pisarnu one dječake, koji su to želili.

TRI ŠETNJE

S takvim razgovorima je pripravljaio put krepostima. Ako ta ljubav nije potpunoma postigla željene svrhe, služio se je drugim

pojedince, jer je poznao svakog dječaka po imenu, po značaju i po obliku. Mnogo više je djelovala njegova riječ, koja je otkrivala duševne tajne, potpunoma nepoznate svijetu i budućnost dječaka, koja se do u tančine obistinila. Radi toga je bila njegova riječ sveta dječacima, nešto nadzemaljskoga, te radi toga proizvodila divne uspjehe.

Više puta je rekao ovomu ili onomu: »hoćeš li da ti kažem kakvu riječ? Više put je koji sam molio: »Don Bosco, kažite mi koju riječ.« Tada je stavio ruku na glavu dječaka, nagnuo se na njegovo uho i govorio tiho, držao si drugu ruku pred ustima, da ga nitko ne bi razumio. Da ste vidjeli lica dječaka, kako su se mijenjala: Sad bi se nasmijala, sad uozbiljila. Ovomu je krv šiknula u lice, onomu bi se nakvasile oči. Ovaj bi tvrdio riječima, onaj glavom. Jedan bi se zamišljeno oprostio, te bi se tiho i povučeno šetao, drugi bi viknuo hvala i otrčao k igri. Jedan bi odmah otrčao u crkvu, pred Isusa u svetohraništu, drugi bi se odstranio od Don Bosca te ostao miran, uronjen u uzvišenu misao, drugi bi opet odgovorio Don Boscu na uho s rukom pred ustima i ispitivao ga. Riječi koje Don Bosco govorio na uho, trajale bi samo nekoliko sekunda. Bile su kao iskra, koja je skočila u srce, ondje se tako duboko utisla te ga nije više ostavljala. Sada bi bila savjet, sada opomena, sad pak oduševljenje na dobro, a također i ruženje.

SNAGA DON BOSKOVOG POGLEDA

Bog je obdario Don Bosca darom govora u tolikoj punini da je u njem sve govorilo: pogled, naglasak, kretnje. Posebnu je snagu imao njegov pogled. Sa svojim mirnim ozbiljnim, umjerenim pogledom, osvajao bi misli drugih. Više put bi njegov smiješak, popraćen s ozbiljnim pogledom, vrijedio toliko, koliko pitanje, poziv, cijeli razgovor.

Međutim kada se razgovarao mirno s drugima, pratio je kojeg dječaka svojim pogledom svuda po dvorištu. Najednom bi se oči dječaka srele s očima Don Bosca, pa videći u onim jasnim očima želju da s njim govori upitao bi ga dječak što želi a Don Bosco bi mu odgovorio u uho.

Kada je imao pred sobom skupinu gojenaca, položio bi kadgod ruku nad oči, kao onaj koji gleda proti svjetlu te bi pogledao jednog ili dvojicu, te se je činilo, da ih je prozreo do dna duše. — Dječaci su ostajali kao okamenjeni, na ustima im je zamukla riječ i osjećali su da Don Bosco poznaje njihovu tajnu. I doista je čitao na njihovu licu kakav prestup. Lagano mahanje glavom je tada bilo dosta. Nije trebalo poziva. Trebalo je samo odrediti vrijeme za ispovijed.

O čudne li moći Don Boscova pogleda. Nekoji pitomac nije mogao zaspati do kasno u noć. Nemirno se premetao po krevetu. Svaki trenutak je uzdahnuo. Prefekt, koji je spavao u blizini pro-

budio se. »Ej prijatelju što radiš?« Odgovora nije dobio. Čuo je samo još veće uzdisanje.

Pa što ti je? »Što« »Jučer navečer me je Don Bosco pogledao. »Pa što zato! Jeli je to što novoga?«

»Pogledao je tako čudno! — O ja poznam njegove poglede.«

»Smiri se i nemoj uznemirivati spavaonice« odgovorio bi prefekt.

Drugi dan je upitao Don Bosca da li je doista pogledao onog dječaka s posebnom namjerom. Don Bosco je odgovorio: »Upitaj njega. Što mu kaže savjest.

I savjest je govorila tako, da je dječak drugi dan pošao na ispovjed i postao miran.

ČUVANJE, OPREZNOST I LJUBAV

Don Bosco je bio pastir, koji je skrbno bdio nad svojim stadom i nastojao je da upozna napose svaku svoju ovčicu. Zato bi u slobodnim časovima, čim je zapazio, gdje se je više dječaka skupilo, odmah pozvao jednog od njih te ga upitao: »Hoćeš li mi učiniti malu uslugu? Uzmi ključ, pođi u moju sobu, pa potraži u mojoj ladici tu i tu knjigu, te mi je donesi.« Dječak je trčao, a više put nije ni našao knjige. Kada se je vratio Don Bosco mu se je zahvalio. Drugoga bi dječaka od one sumnjive skupine poslao pitati, da li je došao gost. Drugoga bi opet poslao tražiti drugove. Trećega da pogleda, nije li ekonom u pisarni. Četvrtog k ovom, petog k onom. Dječaci, prisiljeni da donesu odgovor, bili su svi uposleni veseli da mogu poslužiti Don Boscu, premda nisu opazili njegove nakane.

Čudna je bila njegova opreznost. Za vrijeme večernjeg odmora, kad inače nije bilo dozvoljeno igrati se, te bi dječaci stajali i dosađivali se, više put bi ih nekoliko postavio u red pa bi sam stupio preda nj i zapovijedio neka sve učine, što on bude učinio. Sada je udario s rukom u ruku, sada skakao na jednoj nozi, sada bi koračao malo savijen, sada sa uzdignutim rukama. Drugovi, raštrkani po dvorištu, dotrčali su da to vide te su pratili prizore sa smijehom i pljeskanjem. Na to su koračali svi za Don Boscom. Svrha je bila postignuta, jer su bili zaposleni, i zato nisu mogli misliti ništa slaboga. Predusretani su bili eventualni slabi razgovori i slično. Preventivni sistem!

Da još više mladiće priveže na se, te ih još više oduševi za dobro, svaku nedjelju bi pozvao najbolje od njih k sebi. Najprije đake iz pojedinih razreda, zatim naučnike iz pojedinih radionica. Kao nagradu za marljivost pozvao bi ovoga ili onoga sa sobom u grad. Unatoč velikoj zaposlenosti, bio je uvijek spreman primiti u svoju pisarnu one dječake, koji su to želili.

TRI ŠETNJE

S takvim razgovorima je pripravljaio put krepostima. Ako ta ljubav nije potpunoma postigla željene svrhe, služio se je drugim

liješovima. Kada je opazio između dva odrasla pitomca, neprijateljstvo, koje nije bilo lako poravnati, pozvao je jednog sobom na šetnju. Mladić je potanko naveo sve krivice, koje mu je drugi naneo. Drugi dan je pozvao drugoga, tome je također pustio da kaže sve, što je imao proti drugu. Treći dan je pozvao obojicu. Nitko se nije usudio odbiti. S početka su obojica šutjeli. Kad ih je pak Don Bosco počeo zabavljati sa svojim pripovijedanjem, te pitao sad ovog sad onoga, drugovi su se brzo sprijateljili.

III. POSEBNA SREDSTVA

Svetac se u svojem žaru nije zadovoljio lijepim naputcima, koje je šaptao na uši pitomaca. Pisao ih je također na male listiće, te ih pod raznim okolnostima dijelio među dječake. Nekoji listići su bili: »Tko nije pokoran nema nikakove kreposti. — Što radiš govoriš i misliš, nastoj da sve bude u korist tvoje duše. — Ne zaslužuje samilosti, tko zlorabi Božju samilost. — Što ti je učinio Bog, da tako slabo s njime postupaš. — Izgubljena duša — sve izgubljeno. — Čuvaj svoje oči, da budeš jedamput s njima gledao Mariju...«

Nije se zadovoljio niti s listićima. Kod stalnih prigoda, je pisao pitomcima prelijepa pisma, koja su dala povod, da su mu pitomci pisali listiće, na kojima su mu obećavali, da će se vježbati u toj ili onoj kreposti, da će se klonuti tog ili onog prestupka. Doista ganutljiv prizor. Mislimo li na čas, kada su dobri pitomci s perom i listićima u ruci, pisali pred sobom one retke, s kojima su si zacrtavali put, koji vodi u blaženstvo? Da li nam se ne čini da vidimo ona mlada uozbiljena lica, one oči uzdignute prema nebu, koje traže lijepe fraze, i onu jednostavnost, koje su pokazivali, kada su davali Don Boscu listiće, pune tajna.

Don Bosco je te listiće brižno spremio, jer su mu također kasnije više puta služili. Gdjekada bi dječak, koji se nije više sjećao zadane riječi, te se povratio na krivi put, primio onaj listić, koji je nježno korio njegovu nevjernost... Koliko puta su drugi, koji su se povratili kući, te uslijed svojih poslova zaboravili na zavod, moguće se i podali raspuštenom životu, neočekivano primili svoj 1 listić: sjećanje na godine pune milosti i mira.

Tko se ne divi gorljivosti i ljubavi velikoga uzgojitelja? A ipak je sve to samo jedan dio od onih sredstava, kojima se je služio kod uzgoja mladeži. I kako čudnovati su bili učinci takvoga odgoja.

Na stotine đaka i obrtničkih pitomaca, je potpuno izvršivalo svoje dužnosti. I lijep broj među njima nisu bili samo dobri nego i vrlo dobri. Bili su pravi uzori pobožnosti i samozataje, koji ni za cijeli svijet ne bi svojevóljno učinili ni najmanjeg grijeha. Bili su dječaci tako nježne i ustrajne pobožnosti, da je bilo u njima nešto neobičnoga. Koliko puta je doveo kakav gradski patricij svoje si-

nove da se ugledaju u pobožne Don Boscove sinove, koji su i neznajući postali plemeniti i veliki radi svoje pobožnosti. Da, u tom prvom Don Boscovom zavodu, uzgajale su se najljepše kreposti: nedužnost, jednostavnost i kršćanska sreća.

Josip Radoha, salezijanac

BIBLIOGRAFIJA O DON BOSCU:

- Calvi G. — Nella Santita Di Don Bosco. Elementi e frammenti.
Caviglia Alberto, Don Bosco Santo. Profilo storico. 2.a ed. rifusa, p. VII — 216.
Joergensen Giovanni, Don Bosco. Edizione italiana a cura del Sac. Dott. Antonio Cojazzi. Volume illustrato.
Joergensen Giovanni - Huysmans Carlo - Coppee Francesco. Don Bosco. Trattico a cura del Sac. Dott. Antonio Cojazzi.
Lemoyne, Vita Breve Di San Giovanni Bosco. Volume grande di pag. 600 con illustrazioni fuori testo.
Vita Di San Giovanni Bosco. Edizione nuovamente riveduta e aggiornata dal Sac. A. Amadei. 2 volumi in-8 di pagine complessive 1466.
Salotti Card. Carlo, San Giovanni Bosco. Volume grande. Illustrazioni fuori testo.
Lemoyne J. B., Der hl. Don Johannes Bosco. Erste deutsche Ausg. 2 Bde. in 3 Teilen mit über 1400 S. Text und vielen Bildbeil. Alle 3 Teile: in Leinen gebd. oder brosch.
Salotti Kard. Karl, Der heilige Johannes Bosco. Deutsche Ausgabe von P. Leo Schlegel S. O. Cist. Zwei Bande mit über 1100 S., reich illustriert. In Leinen gebd. und in kart.
Mut D. W., Der hl. Johannes Bosco. Sein Leben und sein Werk. 478 S. in Gross-Oktav mit Titelbild. Lbd.
Commer Clara, Don Bosco eGschichten. Gesammelt und wieder-erzählt. 114 Seiten mit Titelbild. Leinenband.
Dörfler Peter, Der junge Don Bosco. Mit Bildern von Rudolf Hesse. 117 S. Kart. und Leinenband.
Dorfler Peter, Der Bubenkönig. Don Bosco und seine Schlingel. 204 S. Brosch. kart. und Leinenband.
Habrich L., Aus dem Leben und der Wirksamkeit Don Boscoss. Seinen Freunden deutscher Zunge, bes. Lehrern und Erziehern dargeboten. 190 S. mit Bildern. Lbd.
Lechermann S. S. Dr. J., Das innerliche Leben des hl. Joh. Bosco. 152 Seiten. Mut D. W. Krt.
Don Bosco, Ein Erzieher und Apostel der Jugend. 74 S. mit vielen Bildern.
Burns Oates And Washbourne, S. John Bosco's Early Apostolate. A book that has been called the Fioretti of S. John Bosco price 7/6.
Auffray A., La Pédagogie d'un Saint. R. Vite Editeur - Lyon-Paris.
Auffray A., Saint Jean Bosco, R. Vitte Editeur - Lyon-Paris.
Štechova Maria, Život Svetcuv, Don Bosco - Praha II.
Jorečka St., D. Bosco apostol mladeži.